

Ljubljana, 2./XI. 1922. — II./44.

Posamezna številka 4 K; mesečna naročnina za SHS 16 K jugoslov. Mesečna naročnina za inozemstvo 24 K jugoslov. Sodrugi! Podpirajte

„Delavske Novice“, Ljubljana, Turjaški trg 2.

naš tisk z zbiranjem naročnikov in z zbirkami za tiskovni sklad.

Kdor ne prejema redno lista, naj ga takoj reklamira!

Zveza delovnega ljudstva.

(Govor s. Fabjančiča na shodu v „Unionu“)

Sodrugi in tovariši!

Velike množice proletarijata in ostalega delovnega ljudstva, ki so napolnile to dvorano, pričajo, da pri teh občinskih volitvah vlada zanimanje ne samo za to konkretno vprašanje, ampak da ima stvar še globlji pomen.

To je manifestacija enotne fronte ljubljanskega proletarijata, enotnega nastopa celokupnega delovnega ljudstva.

Z veseljem ugotavljamo, da se je posrečilo v Ljubljani postaviti tisto enotno bojno vrsto delavstva, za katero težil in jo propagira mednarodni razredno-zavedni proletarijat po vseh deželah celega sveta.

Niso še mogle izzveneti tiste besede, ki smo jih govorili v polpreteklem času pred proletarijatom in v katerih smo ugotavljali, da je po svetovni vojni glavno vprašanje razrednega boja, kdo bo plačal stroške svetovne vojne: proletarijat ali buržuazija, tisti, ki so se morili med seboj zoper svoje lastne interese in za interese kapitala posameznih držav, ali pa tisti, ki so poglajali 50 milijonsko množico delavcev in kmetov v svetovno klanje, da se odloči, ali bo nemški ali antantni kapital vladal na mednarodnem trgu. Že tedaj smo dejali, da je rešitev proletarijata in vseh delovnih mas v skupnem bojevnem nastopu vseh potlačenih slojev vseh narodov pod vodstvom mednarodno organiziranega razredno-zavednega proletarijata. Danes moramo na žalost ugotoviti, da do take mednarodne enotne fronte vseh delovnih ljudstev ni prišlo, da je razredno-zavedni proletarijat ostal v svojem odporu zoper kapitalistični imperijalizem osamljen. Posledice vidimo kot na dlani, one nas sekajo v lastno meso.

Dočim se je na Vzhodu Evrope po dolgotrajnih, nadčloveških krvavih naporih obdržala in celo utrdila delavsko-kmečka velesila, je na zapadu Evrope in v celnem ostalem svetu zavlada težka reakcija. Preganjajo se in pogosto v krvi utaplja jo delavske organizacije, odpravljajo se tiste pravice, ki jih je proletarijat pridobil po svetovni vojni, uničujejo se celo predvojne njegove pridobitve. Odpravljajo se osemurni delavnik, dasiravno je mednarodno uzakonjen v paktu Zveze narodov, znižujejo se delavske in uradniške mezde, delovno ljudstvo na kmetih stoji obubožano in golo. Proletarijat se mora skoro v vseh deželah boriti za najelementarnejše državljanske, socialne in celo človeške pravice skoro v vseh deželah sveta.

Mednarodna reakcija zopet zmagovito dviguje glavo. Njen cilj danes ni že več samo stremenje, da zvali vse breme svetovne vojne na rame delovnega ljudstva, ker to se ji je v glavnem že posrečilo, ona gre za tem, da današnji suženjski sistem izkoriščanja še poslabša in ohrani za dolgo, dolgo dobo let. Kje tiči krivda, da je proletarijat zapadel v to obupno stanje? V razbitju proletarskih vrst, ker ni prišlo do mednarodne enotne fronte proletarijata.

Ali pa je treba zato obupati? Ne! Kajti razred, ki mu po železnih naravnih zakonih neizbežno pripada bodočnost v človeštvu, je nesmrten, njegova pot ne pelje v pogubo, ampak skozi težko trpljenje v zarjo odrešenja, svobode, moči in preustvarjanja človeške družbe po pravičnejših, bolj človeških, razumnejših in kulturnejših načelih. Proletarijat bo brez dvoma vstal iz današnje nižine, to pa bo storil le s svojo lastno silo. Rešitev proletarijata bo delo samega proletarijata. Da pa pride proletarijat do prave moči, mora težiti za združitvijo vseh proletarcev in vseh tistih delovnih slojev, ki trpe pod kapitalističnim družabnim redom in ki jih v odrešenje popelje lahko le zveza s proletarijatom. Ta moč se mora torej izražati

v enotni fronti delovnega ljudstva.

Po prvih neuspehih danes ni konec ideje enotne fronte, ampak bolj kot kdaj prej je potrebna. Prava enotna fronta proletarijata, poučena po grenkih skušnjah, se zdaj šele začne. Po krivdi socialpatriotičnih, nacionalističnih voditeljev je proletarijat, ki se ga žalibog nahajajo še ogromni milijoni v razredno-nezavednih vrstah, ostal razbit in golih rok, prepuščen brez močne obrambe odločnemu naskoku mednarodnega in nacionalnega kapitala. Naloga razredno-zavednega proletarijata je, da to enotno fronto delovnega ljudstva pokliče v življenje.

Bolj kot morda kje drugje je strnitev proletarskih vrst potrebna v Jugoslaviji, kjer vlada reakcija pravega balkanskega kalibra. Množice delovnega ljudstva so danes takorekoč brezpravne. Zakon o zaščiti države, prvi sunek s pestjo v pariumirano lice vidovdanske ustave, je odzval pravico samostojnega političnega življenja celemu delavskemu razredu, poglajal je na cesti 59 od ljudstva izvoljenih poslancev, izobčil stotine zakonito izvoljenih občinskih odbornikov v celi državi, v Sloveniji v Trbovljah, Ljubljani, Zagorju, Viču, Mostah, Jesenicah itd. itd. Zapiranje in uničevanje strokovnih organizacij, preganjanje in zapiranje tisočev najboljših delavcev je razrušilo strokovno gibanje, kar je omogočilo kapitalistom naskok na delavstvo, ki mu je bilo brez organizacije, brez moči izročeno na milost in nemilost. 8 urni delavnik je šel rakom žvižgat po celi vrsti podjetij, mezde so se zbijale in daleč zaostajale za rastočo draginjo. Proletarijat stoji v mnogih panogah takorekoč gol in bos na cesti.

Klic po enotni fronti je začel zopet klicati k zbiranju razbite sile proletarijata, strokovne organizacije počasi vstajajo z grobišča, pot proletarijata navzgor je silno težka, naporna, počasna. Enotno fronto moramo postaviti povsod, kjer je mogoča, kjer je kaj dobre volje za to, da se z združenimi močmi osvobodimo današnje reakcije.

Na tako dobro voljo smo deloma naleteli v Ljubljani in njen sad je »Zveza Delovnega Ljudstva«, ki bo

Enotna fronta proletarijata in ljubljanske občinske volitve.

Proletarijat Jugoslavije, zlasti njegov razredno-zavedni del preživlja danes najtežje čase. Politično je brezpraven, nima pravice do izrazite lastne stranke, izločen je iz političnega življenja, on je brez politične organizacije, iz javnih zastopov občin in parlamenta je izključen. Jugoslovanski proletarec ni danes na boljšem kakor rimski suženj ali srednjeveški tlačan. Ta brezobzirni teror tišči k tlom vsako politično udejstvovanje, on hoče doseči, da se proletarske mase vdajo popolni politični brezbriznosti.

Politično življenje proletarijata je na videz zamrlo, ker jugoslovanska buržuazija v svojem divjaštvu in barbaričnem sovraštvu s silo in brezobzirnostjo zatre vsak najmanjši pojav političnega življenja. Toda življenje je močnejše kakor človeška sila in četudi se ta opira na bajonete, policijo in ječe.

Proletarijat, delavstvo ne more ostati politično mrtvo. Vsakdanje življenje ga sili, da se mora politično udejstvovati. Vlada sicer lahko s svojim aparatom vsak tak poskus nasilno zatre, ali s tem doseže ravno nasprotno. Odporna sila delavstva raste od dne do dne. V žgečem ognju reakcije se utrjujejo živci in raste pogum.

Ljubljanske občinske volitve so pred durmi. Vršile se bodo pod režimom zakona o zaščiti države. Slovenska buržuazija pa daje tem volitvam v ljubljansko občino važen političen značaj. Ljubljanske občinske volitve se bodo vršile v znamenju boja za režim belega terorja ali proti njemu, za proletarsko občinsko politiko ali za kapitalistično občinsko politiko. Volilni red, ki ga je oktobrila vlada Ljubljani, naj zasigura režim belega terorja in kapitalistično občinsko politiko na ljubljanskem rotovžu.

Proti vsemu temu mora dati ljubljanski proletarijat resen odpor, ker političen pomen ljubljanskih občinskih volitev je vse drugačen kakor pa občinskih volitev na deželi. Ljubljanske občinske volitve v današnjem položaju so važna politična akcija, ki ji mora proletarijat posvetiti vso pozornost.

Spričo položaja, v katerem se danes nahaja ljubljanski proletarijat in spričo okolščin, pod katerimi se bodo vršile volitve v ljubljanski občinski svet se nujno vsiljuje zahteva po enotni fronti proletarijata, zahteva po proletarskem bloku, ki potom enotne taktike in enotnih akcij lahko edino da dovolj odpora proti nasilju, eksploataciji in ofenzivi kapitala.

V zadnjem občinskem svetu se je bila tvorila koalicija med Slovensko ljudsko stranko, socialnodemokratsko in narodno-socialistično stranko, koalicija med delavsko stranko in dvema meščanskima strankama. Politiko koalicije odklanjamo, zlasti koalicijo z meščanskimi strankami. Politika koalicije

je politika, ki vodi v kompromise in v oportunitizem.

Razredno zavedni proletarijat vodi lahko samo politiko enotne fronte, politiko konkretnih akcij, ki so jasno začrtane. Točno smo zadnjič začrtali stališče razredno zavednega proletarijata glede enotne fronte ob priliki ljubljanskih občinskih volitev.

Precejšen del ljubljanskega proletarijata in delovnega ljudstva stoji danes še izven vrst razredno zavednega proletarijata. En del stoji pod uplivom krščansko-socialnih idej in malomeščanske mentalitete o mirnem sožitju razredov, drugi del pa živi pod iluzijo reformizma. Vendar je kljub naziranju tudi ta del iz proletarskih vrst.

Zato so stopili zastopniki razredno zavednega proletarijata v stik s predstavniki socialističnega delavstva, organiziranega v »sekciji Ljubljana, socialistične stranke Jugoslavije« in s predstavniki krščansko-socialnega delavstva, organiziranega v »Delavski zvezi«. Razložili so pogoje, pod katerimi je mogoče tvoriti enoten blok, t. j., da sprejmejo minimalne zahteve komunalnega programa, enotno taktiko in enotno akcijo za izvedbo tega programa.

S tem, da so socialisti in zastopniki krščansko-socialne Delavske zveze sprejeli pogoje razrednozavednega proletarijata glede stvoritve enotne fronte proti obstoječi reakciji in proti kapitalističnemu razredu ob priliki ljubljanskih občinskih volitev, so bili dani predpogoji za stvoritev enotnega bloka in enotne kandidatne liste, sestoeče iz delavcev, nameščencev in proletarcev.

Razredno zavedni proletarijat se ne udaja nobenim iluzijam. Predvsem se prav dobro zaveda, da vladni teror ne bo pustil na ljubljanski magistrat onih, ki so svojčas aktivno sodelovali v komunistični stranki, četudi je tako postopanje čisto nezakonito, ki bo našlo primeren odpor med ljubljanskim delovnim ljudstvom. Poleg tega pa mora računati ljubljanski razredno zavedni proletarijat tudi s tem, da se ne sme pri ostalih dveh skupinah zanašati na odločnost, ki je potrebna pri izvajanju proletarske politike.

Zato si mora razredno zavedni proletarijat ohraniti svojo popolno neodvisnost in samostojnost. V bloku more biti govor samo o kooperaciji omenjenih proletarskih skupin na temelju začrtanega komunalnega programa. Ne more pa biti govora o organizatorični združitvi omenjenih skupin. Ta kooperacija obvezuje sicer prizadete skupine h gotovi bojni disciplini, vendar ne sme omejevati pravice samostojne kritike med akcijo.

Proletarski blok ob priliki ljubljanskih občinskih volitev mora mobilizirati ljubljanske proletarske mase za boj proti kapitalističnemu razredu in režimu belega terorja. Taktika enotne fronte pa bo uspela le tedaj, če bodo socialisti in krščanski socialci konsekventni v izvajanju proletarske občinske politike. Vsako omahovanje in nagibanje na desno bi peljalo stran od proletarske politike in v razpad enotne fronte.

vodila delovne množice v enoten boj za zavzetje ljubljanskega magistrata, da onemogoči vrnitev v občinsko vodstvo kapitalistični zvezi, ki je vladala desetletja v Ljubljani. »Zveza Delovnega Ljudstva« se je ustvarila za en konkreten cilj, razredno-zavedni proletarijat pa želi, da se enotna fronta delovnega ljudstva izpelje v celi Jugoslaviji še za maso drugih konkretnih ciljev, kot so: boj proti reakciji, za odpravljenju zakona o zaščiti države, za 8urni delavnik, za izboljšanje delavskih in uradniških mezd itd. Za enotno fronto so potrebne žrtve od vsake strani. Čim večje pa so žrtve, tem večji je sad napora.

Pri volitvah v občino ima »Zveza Delovnega Ljudstva« dva glavna nasprotnika: demokratsko stranko in takozvano »jugoslovensko zajednico«. O prvi ne bom govoril, ker je dovolj označena s tem, da je nositeljica današnje meščanske diktature. Govoril bom o »zajednici«. To sestavlja skrajno desno krilo demokratov in pa narodni socialci. Kakšno je socialno stališče te zveze, je lahko pogoditi. To so nasprotniki proletarijata. Gospodje pa skušajo z neko drugo parolo loviti volilce v svojo škrinjico. To je geslo avtonomije ali pravzaprav **nedeljivosti Slovenije**. Ali jim verjamete, da so za avtonomijo tisti, ki so v »Slov. Narodu« z največjo vneto zagovarjali vidovdanske ustavo, da so za nedeljivost Slovenije narodni socialci, ki so na Štajerskem sprejeli resolucijo za deljivost Slovenije na dve oblasti? Ali naj verjamemo da so se spreobrnil k ljudstvu tisti, ki so glasovali za zakon o zaščiti države in pa tisti stari gospodje, ki so bili z vlado nezadovoljni samo za to, ker po njihovem mnenju še ni dovolj ostro preganjala delavstva? Na njihovo avtonomijo ni nič dati, to jim je le volilno slepilo.

Kakšno stališče pa ima razredno-zavedni proletarijat napram vprašanju avtonomije. On brani in, kjer ima moč, v praksi udeležuje **načelo popolne samoodločbe narodov**. Kakor je torej za samoodločbo vseh narodov, tako je tudi za samoodločbo naroda slovenskega, naroda hrvaškega in naroda srbskega. Samoodločba je mnogo širši pojem kot avtonomija. Avtonomija in federacija spadata v okvir samoodločbe. Če večina slovenskega naroda zahteva kot neposredni, minimalni cilj avtonomijo ali federacijo, bo razredno-zavedni proletarijat podpiral boj zanjo, ker to odgovarja njegovim načelom v nacionalnem vprašanju. Proletarijat je prvi nasprotnik nacionalnega in gospodarskega imperijalizma, ki se izraža v centralizmu srbske buržuazije. Ta imperijalizem tlači ne samo slovensko in hrvaško, ampak tudi srbsko delovno ljudstvo.

Kaj naj rečemo o narodnih socialcih? Oni so se skazali kot nasprotniki enotne fronte proletarijata, kar nas nič ne čudi. V tem slede svoje češke botre, ki so tipični izdajalci interesov proletarijata. Češki narodni socialci in Bernotovega kova socialni demokratje so odgovorili na klic po enotni fronti na ta način, da so vstopili v meščansko koncentracijsko vlado, kjer pomagajo podirati delavske in uradniške plače. Premogarjem so znižali mezde za 40 odstotkov. Da se torej voditelji naših narodnih socialcev družijo z bankirji, veletržci in drugim bogatini je umljivo. S te strani jih že poznamo. Toda, kakor je na Češkem v masah pristašev narodnih socialcev odpor zoper politiko svojih voditeljev, tako tudi mi upamo, da delavstvo in uradništvo, ki je organizirano v narodno-socialni stranki ne bo sledilo svojim voditeljem na jalovo pot zveze s kapitalom, ampak bo šlo po poti enotne fronte proletarijata.

Posebno listo sestavljajo tudi Bernotovi socialisti. Ker jim manjka dovoljno število organiziranih pristašev, so se obrnili na en del upokojencev, da jim posodijo toliko podpisov, da bodo lahko listo sestavili. Ali je prav penzioniste, ki so med

zapostavljenimi najbolj zapostavljeni, odvajati od armade delavskega razreda in jih kot pomožno četo priklopiti k neznamni četni socialpatrotičnih obupancev, samo, da ti morejo postaviti svojo listo, ki naj cepi enoten nastop proletarijata? Bernot dela s svojo razbijalno taktiko čisto v smislu svojih beograjskih patronov, ki so tudi zavrnili enotno fronto proletarijata, ker se je boje. Kdor razbija enoten nastop proletarijata, ta je pomagač buržuazije. In tako tudi gleda delavski razred na gospode iz SPJ.

Sodrug in tovariši! Proletarijat Jugoslavije čakajo v vsakem slučaju še težki časi. Gospodarski boji, ki so na vidiku, so v zvezi z vladno valutno politiko. Pomagač ministra za finance g. Plavšič je s tem, da je vrigel okoli 10 milijonov dolarjev na trg, vzdignil tečaj našega dinarja. To je valutna politika, za katero ni potrebna izvanredna nadarjenost. S toliko vsoto denarja si upa še kak branjevec kaj opraviti. Zdaj se je dinar zboljšal, kaj pa bo potem, ko bo Plavšiču zmanjkalo dolarjev? Imeli bomo zopet nov katastrofalen padec, kajti umetne intervencije na borzah ne morejo imeti trajnega učinka, če niso paralelne z drugimi akcijami, o katerih pa tu ne bom govoril. Eno, kar bo gotovo ostalo kot občutna posledica ameriškega posojila, je velikanski dolg in ogromne obresti, ki jih bo moralo plačevati delovno ljudstvo. Če pa se posreči obdržati dinar nekaj časa na tej višini, oziroma dvigniti ga, bomo doživeli v Jugoslaviji isto **podjetniško ofenzivo**, kot jo imamo povsod, kjer se je valuta dvignila, n. pr. na Češkem. V tej deželi je znižanje plač na dnevnem redu, zraven tega je 800.000 delavcev na cesti brez dela. Boji zoper znižanje mezd, zoper izprtje, brezposelnost so na dnevnem redu. Da bi moglo delavstvo te boje uspešno prestat, se mora postaviti enotna fronta proletarijata v celi državi. Razredno-zavedni proletarijat bo z vsemi močmi delal na to, da do tega splošnega skupnega nastopa pride, kot je prišlo do njega za konkretni slučaj ljubljanske volilne borbe. Tako se pravilno branjo interesi proletariata. Zato **živela enotna fronta proletariata! Živela zveza delovnega ljudstva!**

(Dolgotrajno burno odobravanje.)

—o—

Kandidatna lista

„Zveze Delovnega Ljudstva“.

1. Dr. Ljudevit Perič, odvetnik.
2. Ivan Makuc, žel. uslužb.
3. France Kremžar, urednik.
4. Dr. Ivan Stanovnik, odv. kandidat.
5. Josip Pirc, uradnik.
6. Lovro Klemenčič, zasebni namešč.
7. Ivan Kralj, uradnik.
8. Dr. Valentin Rožič, profesor.
9. Franc Orehek, zasebni uradnik in posestnik.
10. Peter Leban, železničar.
11. Rado Čelešnik, zasebni uradnik.
12. Josip Rajner, žel. uslužbenec in posestnik.
13. Mihael Moškerc, urednik.
14. Dr. Milan Lemež, odvet. kandidat.
15. Ignac Mihevc, uradnik.
16. Ivan Srebot, čevljar in posestnik.
17. Jurij Moser, izvošček in posestnik.
18. Franc Čepeljnik, žel. strojevodja.
19. Franc Slovšar, izvošček.
20. Josip Vidmar, čevljar.
21. Janko Jeglič, šolski ravnatelj in posestnik.
22. Anton Krhne, žel. ključavničar.
23. Ivan Pestotnik, uradnik.
24. Alojzij Zajec, strojni stavec.
25. Dr. Anton Breclj, zdravnik.
26. Rajko Osterc, tapetnik.
27. Andrej Lah, uradnik.
28. Srečko Žumer, strojni stavec.
29. Albin Zajec, fin. rač. svetnik.
30. Franc Novak, mizar.
31. Ivan Tokan, uradnik.
32. Anton Kerč, zasebni uradnik.
33. Viktor Adamič, žel. uradnik.
34. Hinko Glavan, delavec.
35. Josip Rozman, uradnik.
36. Pavel Keršič, mizar.
37. Karel Gruber, fin. rač. svetnik.
38. Ludvik Miklošič, vlakovodja.

39. Alojzij Blatnik, pek. pomočnik.
40. Dr. Vinko Šarabon, profesor.
41. Matevž Golob, knjigovez.
42. Alojzij Walla, auto-monter.
43. Karl Kordelič, čevljar.
44. Martin Ban, poštni uradnik.

45. Alfonz Valant, strugar.
46. Štefan Bizovičar, žel. ključavničar.
47. Karel Čaks, kletar.
48. Franc Terseglav, urednik.
49. Dr. Andrej Gosar, narodni poslanec.

—o—

Veliki volilni shod „Zveze Delovnega Ljudstva“ v „Unionu“.

(Mogočna manifestacija za enotno fronto proletarijata.)

»Zveza Delovnega Ljudstva«, ki se je v smislu akcije za enotno fronto proletariata za posamezne konkretne cilje osnovala za zmago proletariata v Ljubljani nad obema koalicijama kapitalistov in njihovih priganjačev, je imela pretečni petek, dne 24. t. m. svoj prvi javni volilni shod. Ogromne množice proletariata in ostalega delovnega ljudstva — okoli 3000 po številu — so napolnile veliko dvorano hotela »Uniona« in vse galerije popolnoma.

Shod je otvoril dr. Stanovnik, narkar je sodrug Osterc predlagal v predsedstvo g. dr. Stanovnika, sodruga Lešana in s. Kralja. Po uvodnih besedah dr. Stanovnika je nastopil bivši župan

s. dr. Perič,

ki je med velikimi ovacijami protestiral proti neutemeljenemu razpustu bivšega občinskega sveta. Podvrgel je ostri kritiki opravičilo vlade, češ, da je razpustila občinski svet, ker je ta dovolil mestnim uslužbenecem večje plače, kot pa jih imajo državni uradniki. Našteto vokalnost režima zoper ljubljansko delovno ljudstvo, počenši z neustavnim ukinitjem mandatov komunističnih odbornikov, nadalje novi krivični občinski red, s pomočjo katerega so demokratje upali dobiti v roke Ljubljano, obsojajoč dezertarstvo narodnih socialcev, ki so se vdinjali buržuaziji, je s. dr. Perič završil govor med burnim odobravanjem z zatrdilom, da bo znalo ljubljansko delovno ljudstvo tudi na ulici braniti občinski svet, izvoljen na programu »Zveze Delovnega Ljudstva«, proti vsakemu novemu nasilju režima.

Nato je govoril v imenu krščansko-socialne delavske organizacije

g. Kremžar,

ki se je predstavil kot takozvani »katoliški boljševik« in je obširno razvijal program »Zveze delovnega ljudstva«, ki ga kot program delavcev, uradnikov in malih obrtnikov postavlja proti buržujskim programom demokratske stranke in »jugoslovenske zajednice«. Nadalje je povedal nekaj ostrih besed na račun narodnih socialcev. Dejal je med drugim: »Uskočili so tisti, ki so glasovali za zakon o zaščiti države, ki so zdaj šli, odkoder so prišli, k svojemu kapitalističnemu očetu, kjer je več belega kruha in tudi več vsega tistega, česar delovno ljudstvo ne more dati. To je NSS... Prej so narodni socialisti nastopili proti kapitalistom, danes pa se nahajajo v njihovih vrstah, kjer se silno dobro počutijo. **Ti ljudje so tudi glasovali za zakon o zaščiti države in dali svoje pritrtilo k temu, da se svobodnim državljanom vzamejo državljanske pravice.** (Fuj! klici.) Ti ljudje so imeli potem drznost nastopiti proti temu zakonu in reči: »Ja, zmotili smo se!« (Ogorčenje.)

Nadalje je g. Kremžar nastopil proti »Slov. Narod«, ki je vprašal, ali hočejo ljubljanski volilci, ki bi volili »Zvezo delovnega ljudstva«, priti pod klerikalno palico ali pod boljševiško nagajko. Kar se nagajke tiče, pravi, da je gotovo, da je vladala pod carizmom. »In sedaj vlačijo po Jugoslaviji odrezke ruskega carizma, ki imajo s pomočjo nagajke pri nas ustvariti razmere ruskega carističnega režima pod firmo carja Pribičevića. Povedati moram, da caristična nagajka pri nas že deluje. Če vprašamo državne nameščence, bodo lahko povedali, da so jim nagajke že pokazali in zagrozili, da bodo ž njim postopali po ne vem, katerih paragrafih zakona o zaščiti države, kdor bi volil »Zvezo delovnega ljud-

stva.« Mi vemo, da je to terorizem in da je prišel čas, ko bomo ustvarili nov zakon o zaščiti države proti sedanjim teroristom. Tedaj bomo klicali na odgovornost tiste, ki danes kažejo nagajko — in marsikatero visoko glavo bomo takrat terjali.« (Veliko odobravanje.)

Sodrug I. Makuc,

burno aklamiran od ljubljanskega proletarijata, je pozdravil sodruga in volilce in dejal, da bo govoril v imenu delavstva, ker ono zna najboljšo presojo sedanji politični položaj. Današnji delavski shod, ki je obiskan v tako ogromnem številu, priča, da zna proletarijat ceniti svojo moč in da se zaveda politične sile, ki tiči v skupni fronti delovnega ljudstva Ljubljane, cele države in celega sveta. Program, ki ga ne bom na široko razvijal, se je sestavil skupno z zaupniki delav. razr. vseh vrst in po svoji vsebini odgovarja ogromni večini ljubljanskih volilcev. Bodoči občinski svet bo moral zastaviti vse sile, da ga do skrajnosti uveljavi. Ljubljanski proletarijat bo znal računati z bodočnostjo in obracunati s preteklostjo. Proletarijat nazivajo za protidržavni element, ker strada in se bori za golo življenje v državi. Z vso pravico lahko trdimo mi, da so pravi protidržavni elementi oni, ki se sami nazivajo s frakarji in ki izkoriščajo državo v svoje dobičkanosne namene pod krinko državotvornosti. Proletarijat je prišel do prepričanja, da se mora združiti brez ozira na stranke v enotno fronto, če hoče zrušiti ljubljansko buržuazijo. Frakarija ni za ljubljansko prebivalstvo ničesar storila. Neštete lesene, plesnjive in polomljene barake in kolonije vagonarjev pričajo, da črti delavni narod. Za zidanje delavskih hiš nimajo ti gospodje smisla. Po njihovem spadaš ti, proletarijat, na gnojišče, buržuj pa v razkošno zidane palače. Vlada je razpustila zakonito izvoljene občinske svete povsod, kjer je proletarijat dobil večino. Oropali so 200.000 proletarskih volilcev poslanskih mandatov v skupščini, pognali njihove poslance čez mejo in v zapore. Ravnateljstvo južne železnice je izdalo ukaz, da delavski zastopniki, zaposleni pri tej železnici, ki so izvoljeni v občinske zastope, ne smejo opravljati dela v teh korporacijah. Vemo pa, da za gospode v ravnateljstvu ta prepoved ne velja, ker oni opravljajo samo 5 do 6 ur službe dnevno. Za zrušitev tega režima je potrebna enotna fronta vsega delovnega ljudstva proti enotni fronti buržuazije, da se odstranijo z vodilnih mest paraziti in izkoriščevalci.

Nehal je s pozivom, da naj na dan volitev dne 3. decembra vse, kar trpi pod sedanjim režimom, vse, kar čuti z delavstvom voli proletarsko listo »Zveze Delovnega Ljudstva«. (Burno odobravanje.)

Nato je predsednik prebral kandidatno listo, ki so jo sporazumno sestavili zaupniki vseh skupin ljubljanskega delovnega ljudstva, ki jo objavljamo na drugem mestu. Lista je bila z aklamacijo sprejeta. Dalje je dobil besedo poslanec

dr. Gosar,

ki je v imenu svoje skupine (krščansko-socialne delavske zveze) pojasnil načela in vzroke, vsled katerih se je ustanovila »Zveza Delovnega Ljudstva«. Povdaril je, da ta zveza nobene skupine ne veže v njenih principih, pač pa je ustanovljena kot blok zoper buržuazijo. Pravi: »Zveza Delovnega Ljudstva« je kratko rečeno zveza žuljavil rok, poštene-

ga razuma in socialnega čutenja. Vanjo spadajo vsi, ki pošteno služijo svoj kruh: delavec, uradnik in obrtnik, sploh vsakdo, kdor produktivno in sicer socialno koristno dela. Kdor ne dela, kdor samo lenari, kdor samo gleda, kako bi bližnjika ogoljufal ter se z njegovim delom in imetjem okoristil, zanj seveda ni mesta v Zvezi delovnega ljudstva. Ravno zato, ker je enotna fronta delovnih slojev ustvarjena, moramo ta enoten nastop pozdraviti. Končal je svoj govor tako-le: »Demokrati, to so tisti, ki pravijo, da naj ljudstvo vlada, vladajo pa sami, so imeli že predolgo vso oblast v rokah. Sedaj naj nastopi in prevzame oblast v svoje roke delovno ljudstvo.« (Odobranje.)

Med velikimi ovacijami je nastopil

sodrug V. Fabjančič

z govorom, ki ga objavljamo na prvi strani našega lista.

Za njim je govoril v imenu ljubljanske krajevne organizacije socialistične stranke

s. Kralj,

ki je razložil, kako je prišlo do razcepa v socialistični stranki Jugoslavije. Obsojal je razbijalno taktiko Bernotovcev in se je izjavil za enotno fronto proletariata.

Zaključni govor je imel dr. Stanovnik, nakar so se množice v največjem redu razšle.

—o—

Kalvarija rudarja Djuro Keroševića.

Ko so se januarja 1921 slovenski rudarji v veliki stavki borili za zboljšanje svojega mizernega gospodarskega položaja, so jim solidarno prihiteli na pomoč bosanski rudarji. Tedaj je vlada izdala zloglasno Obznanilo in vpeljala povsod najhujši beli teror. V Bosni so se organizirale bande fašistov, ki so s silo izganjale rudarje iz stanovanj in vršile največje silovitosti. V teh nemirih je bil ubit neki orožnik. Kot ubijalec je bil obdolžen s. Djuro Kerošević. Pred sodnijo je 9. prič pričal za njegovo nedolžnost, ena sama priča se je priglasila v zadnjem trenutku, ki je pričala zoper Keroševića. Na tej podlagi je sodnja obsodila Keroševića na smrt. Vendar je celo sam sodnik predlagal vladni pomilostitev. Vlada pa je v odsotnosti kralja potrdila smrtno obsodbo, o čemur je zvedel advokat in familija s. Keroševića še-le par dni pred izvršitvijo obsodbe. Ko so Keroševića pripeljali pred senat, ki mu je prebral potrditev smrtno obsodbe, je nesrečni rudar potegnil nož in se trikrat zabodel v trebuh, da si sam konča življenje, namesto da ga rabelj umori na vešalih. Odnegli so ga v bolnico, borečega se s smrtjo. Tu ga čaka smrt v postelji, če pa se malo popravi, pa rabljeva vrv.

Zakaj mora umreti s. Djuro Kerošević? Ker hoče, kakor pravi belgrajski »Radnički Dnevnik«, buržuazija s Keroševićovo glavo opravičiti Obznanilo in celokupni sistem barskega terorja, ki se je uvedel nad proletariatom po rudarskem štrajku, ker hoče, s tem, da obesi štrajkača Keroševića, zadeti pravico stavke, ker hoče obesiti tudi proletarske akcije mas in razredni boj. Za roparske morilce je pomilostitev, za proletarja Keroševića je ni.

V prihodnji številki prinesemo poročilo o velikem protestnem shodu belgrajskega proletariata proti usmrtni s. Keroševiću.

Slovenski proletariati, ki so mu bosanski rudarji tako zvesto prihiteli na pomoč v stavki, s svoje strani najogorčenejšo protestira proti nečloveštvu razredne justice in vidi v smrti s. Keroševića ravnotako kot ves ostali proletariati Jugoslavije prisposodbo Kalvarije celega delavskega razreda.

.. Zbirajte za tiskovni sklad! ..

Mednarodni pregled.

Sprememba francoske politike napram sovjetski Rusiji.

Francoski veleindustrijec Herriot se je pred kratkim vrnil s svojega potovanja iz Rusije. In istega dne, ko je prinesel francoski tisk njegove izjave o potrebi upostavitve mirnih odnošajev med Rusijo in Francijo, je priobčil uradni list »Temps« uvodnik o ruskem vprašanju, ki ga prične tako: »L. 1922 je stopila Rusija zopet v evropsko diplomatsko življenje. K temu so pripomogli razni dogodki, tako genovska in haška konferenca, rapalski dogovor z Nemčijo, zlasti pa velike spremembe, ki jih je povzročila turška zmaga. Pripomogel pa je k temu tudi sprejem Herriota v Rusiji. Sedaj se bližajo razprave o morskih ožinah. Nekaj teh dogodkov nas je vznemirilo in nam ni ugajalo. Drugi so nam zopet prijali. Vendar je vedlo vse to do zaključka: za vodstvo evropske politike je v bodoče računati z Rusijo.«

Članek je nekako uradno naznanilo francoske vlade o spremembi njene politike napram Rusiji. Poleg tega vsebuje apel, naj se Rusija aktivno udeleži predstojećih razprav na orijentski konferenci.

Te izjave kažejo, da misli Francija navezati gospodarske stike z Rusijo. To pomeni brezdvomni uspeh proletarske Rusije. Francoska buržuazija in z njo navezana ruska kontrarevolucionarna emigracija s tem priznavata, da je delavska oblast v Rusiji nekaj stalnega, da je to faktor, s katerim je računati v politiki. Ker so pa znani ruski pogoji za medsebojne gospodarske stike, in ker sovjeti doslej teh načelnih pogojev niso spremenili, je domnevati, da Francija te pogoje sprejme kot temelj za pogajanja.

Čisto napačno bi bilo seveda sedaj misliti, da so postali odnošaji napram Rusiji prijateljski. Zbližanje z Rusijo je danes v interesu francoskega imperializma, ki se križa z angleško orientirano politiko v vprašanju Dardanel in Carigrada. Življenski interes sovjetskih republik je, da se oslabi neznošen pritisk angleškega svetovnega gospodstva v ožjemo, da se ojači Turčija in vse mohamedanske dežele, zlasti pa, da se stre angleška samovlada nad vhodi Črnega morja. Iste cilje pa slučajno zasleduje tudi francoski imperializem. Nespametno bi bilo, če sovjetska oblast ne bi izrabila nasprotstva med angleškim in francoskim imperializmom v interesu ruskih delavskih mas.

Francoska buržuazija seveda ne želi ojačenja sovjetske oblasti. V boju proti svojemu nevarnemu angleškemu konkurentu pa je pripravljena mimogrede iskati zblizanja s sovjetsko Rusijo, ker to tudi želi francoski industrijski in trgovski krogi.

Velik del francoske buržuazije že doslej ni bil zadovoljen s Poincarejevo politiko. Z velikim nemirom je sledil gospodarskemu zblizanju med Rusijo na eni in Nemčijo ter Anglijo na drugi strani.

Francoska buržuazija se sedaj pripravlja, da izvede to, kar je nudil Rapalski dogovor nemškemu gospodarstvu, ki pa se vsled nasprotstva s strani socialne demokracije ni izvedel.

Kapitalistični svet polagoma likvidira svojo protirusko politiko, zavedajoč se, da socialistične federativne republike delavcev in knežev ni več mogoče spraviti s sveta.

Znižanje plač na Španskem.

V primeru z mirovnim stanjem so sedanje plače delavcev na Španskem za 100 procentov večje, draginja pa je zrastle vsaj za 130 odstotkov. Dasi ravno draginja narašča in postaja po-

ložaj delavcev vedno slabši, so podjetniki pričeli z najhujšim napadom proti delavskim plačam.

Da bi dosegel svoj cilj, je kapital stvoril naskok na političnem in na gospodarskem polju hkrati. Najprej je pogal v boj proti strokovnim organizacijam svoje orodje, meščansko državo. Dve leti je divjal v deželi neprenehoma najstrašnejši beli teror. Najboljši sodrugi so bili umorjeni ali primorani zateči se v tujino. Kot hud zločinec je bil kaznovan celo vsak, kdor je plačal prispevek strokovni organizaciji.

Po teh političnih udarcih proti proletariatu je stalo podjetnikom le še malo ovir nasproti za znižanje delavskih plač. Kjer se je vladi posrečilo uničiti strokovne organizacije, tam so začele plače »kar same padati«. Kjer pa so sindikati navzlic vsemu zatiranju ostali pri življenju, tam prihaja do ostrih in ogorčenih bojov in podjetniki morejo doseči zmago le s pomočjo socialističnih izdajalcev.

Kovinarji v Bilbao so se cele tri mesece odločno in junaško branili proti podjetnikom, ki so hoteli znižati mezde. Navzlic odporu socialistov in anarhistov se je postavila enotna fronta delavcev v stavki. Nobeno vladno nasilje ni moglo stavke zlomiti. Smrtni udarec pa ji je zadala izdaja socialističnih voditeljev, ki so se na svojo pest s posredovanjem ministra dela pogajali s podjetništvom in privolili v 8 odstotno znižanje mezd. Ogorčenje delavstva je bilo velikansko. Večina ni hotela iti na delo. Vendar je nastal razkol, ki je porazil stavkujoče.

Rudarji v Asturiji so doživeli že tretji napad na svoje mezde. Že kmalu po vojni so se jim znižale dnevne mezde za 3.50 peset — to je 25 odstotkov. Pozneje je vsled reformističnega rovarjenja v strokovnih organizacijah sledilo drugo znižanje za 15 odstotkov. In so zopet na tem, da se jim znižajo plače pod mirovno višino.

Tudi rudarji so se tri mesece odločno upirali. Toda socialistični voditelji so jim padli za hrbet in pristali takoj na 5 odstotno znižanje in se obenem obvezali na 10 odstotno zvišanje produkcije tekom dveh mesecev. Ker pa je tako zvišanje produkcije nemogoče brez podaljšanja delovnega časa, pomeni to odnehanje popolno zmago rudniškega kapitala.

—o—

I. Z.

Vprašanje organizacij.

II.

»Savez železničarja« s centralo v Zagrebu je organizacija, ki danes s svojimi zmedenimi pojmi o internacionalni ne imponira nikomur več; dirka za sinekurami po vzorcu Kristanov, Bernotov in znamenitih Krekičev to v naših očeh ni socializem in nikoli ne bo. Pred vojno je bila socialno-demokratska organizacija res dobro situirana, imela je za seboj večinoma vse železniško delavstvo, pretežno večino nižjega in višjega uslužbenstva ter, da se ne zlažemo, tudi nekaj uradništva. Dela takratne organizacije nočemo kritizirati, razvila je smernice takratnim razmeram primerno. Jasno kakor na dlani pa je, da se po pravilnih principih razr. boja tudi takrat ni delalo, ker, če bi se, bi proletarijat ob prevratu moral zagrabiti za državne vajeti in momentano započeti boj s krutim kapitalizmom, buržuazijo in avstrijsko aristokracijo. (V mislih namreč imam današnjo Nemško Avstrijo.) Toda dejstva govore! Proletarijat je bil močno razcepjen: na ultramontane internacionalce in nacionalne socialiste. Meščanski razred je nemoteno zagrabil na pravem koncu in danes vidimo, kdo v Avstriji vlada: Vsi drugi, samo proletarijat ne. Ta uvod je popolnoma umesten, slične stvari so se godile pri nas. Na kratko: socialni patriotje in policaj-socialisti so se nam izneverili. Za strokovno gibanje so se zanimali samo v toliko, da so na fini način pripravljali volilni boj, odšli v Beograd in tam vlečejo mastne dnevnice, ne da bi se z eno samo resno in izdatno besedo v parlamentu zavzeli za naš pol mrtve železničarje, to je za oni

proletarijat, po čigar ramah so potom obljud in laži zlezli na mehke stolčke. Nekdanji pripadniki »Saveza«, danes ne poznajo več svojih bivših »sodrugov«, ker oni so prišli do jasli in tam se na priprostega proletarja kaj lahko pozablja.

Duševni oče današnjega »Saveza« je g. Krekič, ki fungira v njem kot tajnik. Ta gospod sploh ni železničar in je nam težko razumljivo, kako more neželničar dosledno zastopati naše interese, če niti ne pozna razpoloženja, ki vlada med to, danes najbrezpravnejšo rajo v Jugoslaviji. Potrebno je, da tajnik take organizacije pozna psiho, dušo mas, potem je po svoji sposobnosti zmožen govoriti o »sodrugih«. Toda g. Krekiču je to »suvišno«, strokovni tajnik (to tudi je) mora biti po mnenju »socialistov« politik in potem šele mož strokovnega dela, ker kam sicer eksistenca. Kot strokovni tajnik dobi plačo, ki pa je njemu, ki živi v Zagrebu, veliko premajhna. Je tudi predsednik »Zagrebačke radničke komore«, kar je prava sinekura. Kot tak seveda ima razne »zveze«, zato delavec ali železničar, ki ni organiziran v njegovem »Savezu«, pri tej delavce čuvajoči instituciji ne opravi ničesar; ven ga vržejo. Poleg tega je urednik »Železničara«, mesto, ki se ne plača ravno be-raško. Torej človek, ki ima mesečno okroglo 12.000 K prihoda naj vodi v boj železničarje, kjer najvišji uradnik zasluži največ 6000 K? Toda g. Krekič je dober in kot tak ima po progri nešteto plačanih agentov. Imenovani hvalijo nerednost njegovo zmožnost, sposobnost in agilnost za strokovno organizacijo. Sposobni pa so ti ljudje samo za vaške intrige, ker, če bi že njih organizacija imela kakšno pametno idejo, ki bi se dala eventualno izpeljati v prakso, že zdavnaj bi imeli železničarji belega kruha. In tako? Poglejte jih na shodih, kako pametno govore! Iz vsake besede udarja smrad hinavščine in zahrbtnosti. Sam kristalizirani egoizem. Kakšen zvišen program: po štirih letih trpljenja nimamo več skoro nove srajce, nimamo nekateri skoro niti kruha in dobi se jih, ki faktično stradajo!

Dokazati hočemo, kako so ti ljudje pristno proletarskega mišljenja. Strojvodja s. Jagrić je bil čisto po nepotrebnem premeščen iz Zidanega mosta v Sisk. Družino je moral pustiti radi pomanjkanja stanovanj v Sisku v Zidanem mostu. Obratno ravnateljstvo juž. žel. ni hotelo ugoditi njegovu prošnji, da mu nakaže dijete za ločeno gospodinjstvo, ki mu po vseh obstoječih zakonih pripadajo. Šel je parkrat sam na ravnateljstvo, toda tam so ga malone izpodili, češ za take brezpredmetnosti nimamo časa. Kam naj se revež pritoži? Aha, ga že imamo! Direktno na »Radničko komoro« v Zagreb, saj ta je tu samo zato, da mirnim potom izravna spore in nesporazumevanja med upravo in uslužbenci, t. j. med delodajalcem in delojemalcem. Napravlil je pismeno pritožbo, poslal jo na »komoro« in ta jo je dala predsedniku »Radničke komore« a obenem tajniku »Saveza« g. Krekiču na »riješene«. Čudite se in strmite pravilcoljubnosti tega privilegiranege proletarskega vodje! G. Krekič je pritožbo zavrgel z izgovorom: »Imenovani nije član »Saveza« i ja nemogu nikako i ni-pošto da šaljem ovakove pritužbe na mjerodavna mesta«. Torej on, ki ga je celokupno delavstvo »izbralo«, da v omenjeni instituciji zastopa interese proletarskih mas, če že to ne, da skuša mirnim putem rešiti vsaki spor med upravo in uslužbencem, je tako uslužen, da pritožbo ubogega strojvodje zavrne tako cinično in frivolno samo za to, ker ni član njegove organizacije.

Železničarji — spregledajte! Naj zgine momentano vsa strankarska mržnja iz Vaših obupanah src in podajte si roke! Ne pljuvajte v lasne skledе, kjer je nekaj mrzlih, nezabeljenih žgancev! Dokažite, da ste zmožni poštene in odkrite borbe! Ne tavajte po vsakdanjem blatu strankarskega fanatizma in ne dajajte na ta način, da Vam pije kri in obrizgava strup goli egoizem političnih »parvenujev«, ker samo takrat boste zmožni živeti življenje, ki ga je dostojen zaveden proletarec moderne dobe! Oklenite se strokovnega dela v čisti, strokovni organizaciji.

Žalosten je ta slučaj s. Jagrića in pokaže nam v pravi luči popolno brez-

moralnost in nesmisel poštenosti onih par gospodov, ki nam grenijo življenje radi naše — nerazsodnosti. Proč s takimi in prostora značajnim razredno-zavednim proletarskim borcem! Potem šele bo naša zmaga mogoča.

Drugo, kar tudi natančneje reflektira naravo Krekiča in njegove suite, pa je romanje »Savez« za časa koalicije v Beograd. Stvar je namreč ta-le. Ko so vse organizacije hodile po ministarstvu saobračaja (pravilneje: ministrstvo, ki se obrača) od vrat do vrat, od kabineta do kabineta, se »Savez« kar nič ni hotel pokazati. Čez par dni šele je prispele v Beograd delegacija iz Zagreba in se predstavila ministru kot železničarska organizacija, »ki je edina upravičena, da predstavlja in zahteva za celokupno železničarstvo v Jugoslaviji«. Kako lojalno! Podpisali so sporazum z vsemi takrat obstoječimi železničarskimi organizacijami, potem pa so se šli v Beograd hvaliti kot edini predstavnik železničarskega proletarijata! Dosegli seveda niso ničesar.

Sodrug, to je velikokrat imenovani »Savez«. Organizacija, ki je osnovana potom vladinih strank, a najbolj po zaslugi SSJ in ki ji je cilj čim prej pripeljati lačni proletarijat v nenasično žrelo internacionalnega kapitalizma. To je organizacija, ki je že mnogokrat pripoznala, da eksistira samo s pomočjo Krekičevih političnih zvez in, ki bo vedno gledala samo na to, da nikdar ne pride proletarijat do enotne fronte! Iz te organizacije so izšli ljudje, ki danes dominirajo v slavnem jugoslovanskem parlamentu; ti imajo s strani vlade veliko protekcijo in bi, če bi hoteli, že davno lahko pomagali železničarstvu. Toda oni namenoma nočejo, ker jim je znano, da bi zgubili na ugledu pri gotovih gospodih ministrih in ker vedo, da bi tem momentom za vedno zgubili možnost postati kaj kakšen komisar ali upravitelj sekvestriranih posestev.

Toda tudi »Savez« je začel umirati. Jesen je tu in se ono malo rumenih listov, ki jih je v poletju nosil kot mogočen proletarski hrast odpada. Spoznali so vse hinavščine in zahrbtnje intrige, s katerimi se zna »Savez« boriti in spoznali so, da v taki organizaciji ni upati na nikakšen uspeh. Nekdaj ponosna stavba amsterdamske internacionale se ruši, ker je nemogoče zidati težko in sigurno hišo na močvirnih tleh. Železničarji so spoznali, da jim je rešitev mogoča samo še v nestranskih strokovnih organizacijah in ker je ta začela delovati, hite v njo zvesti načelom razrednega boja in zmagali bodo v znamenju parole: »Proletarci vseh dežel, združite se!« (Dalje prihodnjič.)

Narodne manjšine.

Ob koncu svetovne vojske so začutili vsi kapitalisti velikansko pravičnost v sebi in začeli so prorokovati o Zvezi narodov in medsebojni ljubezni. Posebno pastorski šolnik Wilson iz Amerike je znal držati o tem lepe pridige. Vojska je minula, nastale so v Evropi nove države in nove manjšine. Narodi, ki so bili popreje zatirani od Nemcev in Madžarov (Čehi, Poljaki in Jugoslovani) so prišli v položaj, da so v svojih državah v večini (Čehi n. pr. v prej majhni) proti svojim nekdanjim tlačiteljem. Prvo, kar so storili, je bilo, da so metodo nemških imperijalistov prevzeli. Vloge so spremenjene. Slovan pod nemškim škornjem je govoril o pravicah in morali, Slovan prost pa najprvo onečaja svojo moralo s tem, da proglašajo svoje nekdanje težnje po svobodi za nemoralne in se poslužuje metod ranjkih Metternichov ter odstavljениh Schwarcev. Viljem II. je odstavljen ali duh njegov je živ v Fochu, v Kramažu Pribičeviću itd. Naše nacionalistično čapsopisje je polno o preganjanju slovenskih manjšin v Italiji in na Korškem. A isto čapsopisje z veseljem poroča, da je pokrajinska uprava razpustila nemško kulturno zvezo v Kočevju zato, ker so peli neke nemške pesmi in imeli cvetlice v vsenemških barvah. Isto čapsopisje zahteva, da se razpusti nemško pol. društvo v Mariboru. A isto čapsopisje ni reklo besedice proti temu, da se je sedaj kratila našim državljanom nemške narodnosti volilna pravica do sedaj in se jih skuša oropati te pravice

še v naprej, čeprav se je dala v Ljubljani volilna pravica vsem pritepenim Wranglovcem (seveda zato ker bodo na ta način dobili narodni-socialisti in Wranglovski zagovornik Pustoslemšek par glasov!) Naše narodno čapsopisje ni reklo besedice proti temu, ko so poživljeni fašisti v Subotici razbijali uredništvo nemškega lista.

Ti jugoslovanski fašisti nimajo nobene pravice protestirati proti laškim fašistom.

Le proletarijat, ki obsoja svoje nacionalne podivjance ravno tako kakor tujerodne, bo v stanu osigurati narodnim manjšinam njihove pravice.

Pozor zaupniki železničarji, stavbinci, lesni delavci, kovinarji itd.

Delavstvo je že ponovno povdarjalo, kako velike važnosti so za delavstvo zakoni o socialnem zavarovanju, kako velepomembnega značaja je znanje tega zakona vsakemu, da si zna pomagati v slučaju boleznih in nezgod in da ve, kaj mu nudi in koliko rente mu pripada.

V to svrhu je Društveno Vodstvo »Neodvisne Strokovne Železničarske Organizacije za Slovenijo« skrbelo za cikl predavanj o tem predmetu, da se lahko vsakdo, ki ni len, pouči in zve, kaj mu nudijo, v tem ali onem slučaju.

Predavanja se bodo vršila v Delavskem domu, Turjaški trg, števil. 2, pritličje, vsakokrat ob pol 8. uri zvečer in sicer:

Prvo predavanje v petek, dne 3. novembra t. l.

Drugo predavanje v petek, dne 10. novembra t. l.

Tretje predavanje v petek, dne 17. novembra t. l.

Četrto predavanje v petek, dne 24. novembra t. l.

Peto predavanje v petek, dne 1. decembra t. l.

Predavanja se dele:

Prvo: Zakon o zavarovanju delavcev in bolniško zavarovanje.

Drugo: Razprava o nezgodnem zavarovanju delavstva.

Tretje: Bolniško in nezgodno zavarovanje delavstva. (Nadaljevanje drugega predavanja).

Četrto: O zdravstvenih nalogah socialnega zavarovanja.

Peto: Zakon o zaščiti delavcev.

Predavatelji so: g. dr. Arselin, g. dr. Demeter Bleiweiss, šefzdravnik okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani, in drugi.

Sodrug! Kakor vidite iz sporeda predavanj in iz imen predavateljev, vam bodo nudili ti večeri mnogo koristnega in poučnega in dolžnost je vsakega, da se teh predavanj udeleži. Zakaj veliko napak in bede tiči tudi v tem, da si ne znamo radi nepoznanja zakonov, ki se nas direktno tičejo, pomagati. Naši nasprotniki jih poznajo izborno, nam pa, ki bi jih morali v prvi vrsti najbolj poznati, so neznani.

Pozivljamo pa vse zaupnike železničarjev, stavbincev, kovinarjev, lesnih delavcev in drugih, da je njihov dolžnost, udeležiti se teh predavanj in agitirati med sodrugi, da se jih udeleže, kolikor največ. Mi bomo strogo gledali na to, kdo izmed zaupnikov se bo predavanjem odtegoval in ga bomo tudi kvalificirali tako, kakor se je kvalificiral sam.

Društveno vodstvo Neodvisne Strokovne Železničarske Organizacije za Slovenijo v Ljubljani.

Dopisi.

Škofja Loka. Dolgo časa smo molčali o naši tovarni klobukov »Šešir«, ker smo se ves čas zanašali na predsednika moškega oddelka A. Jamnika, ženske pa na predsednico strokovne zveze Cveto Klun. Pa smo se korenito zmotili. Delavni čas bi moral biti tedensko 48 ur, ker pa je imela tovarna veliko opravila, se je delalo po 52 ur ali pa še več. Seveda tistih po postavi zajamčenih 50% za čezurno delo ni

dobil nihče. Tudi proti krivicam delodajalcev nas ne brani nihče. Poglejmo, kaj se je zgodilo s Cirilom Logondrom. Ker je imel potrebo, se je za dve minuti odstranil od stroja. Med tem je prišel podravnatelj Bogataj in potegnil uro iz žepa. Ko se je omenjeni vrnil, ga je takoj postavil na cesto brez vsake odpovedi. Poglejmo naprej! Izpogovornimo o tu zaposlenih delavkah, ki so izpostavljene nadlegovanju gotovih gospodov, o čemur morda o priliki še kaj več povemo, če bo potrebno. Zraven tega pa so silno trpele pri zajčjih kožah; morale so prenašati smrad, prah, mole, črve itd., a za zahvalo, da so celo poletje delale za 7 K na uro, jih sedaj na zimo postavijo na cesto. Jug. strok. zveza se tudi ni pod milim Bogom nič zmenila za uboge pajcerje, ki so morali pajcati brez vsakih rokavic, tako da so imeli ti ubogi trpini vse roke obžgane in popolnoma vse gnojne. G. obrtni nadzornik je sicer postavil pravila za pajcerje, toda ravnatelj ni poslušal nobenih pravil. H koncu se moramo še spomniti s posebno zahvalo dunajskega juda Josefa Pekliča, ki smo mu garali in mu kovali dobičke celo poletje. — Škofjeloški delavci in delavke, tako se nam bo godilo ves čas, dokler ne bomo združeni pod praporjem in svoji neodvisni strokovni organizaciji, kot jo imajo n. pr. sodrugi rudarji.

Trbovlje. Komaj se je stanovanjska beda za nezadovoljnost izboljšala, so pa ceste postale take, da se ne da povedati. Vsako gorsko selo ima gotovo boljše. Naši otroci, ki hodijo v šolo, pridejo do kolen mokri v šolo, kar pa ni nič čudno, jarki v dolžini 1.60 m in 27 cm globočine, polni z vodo, so še malenkost. Za tiste, ki se vozijo z avtomobilom ali s kočijo, še gre. Gospoda cestnega komisarja P., ki je bil že od nekdaj delavstvu naklonjen(?), opozarjamo naj gleda na splošnost ne samo nase, če že prevzame tako mesto. Avto-družbe, ki bode pa itak s svojim avtomobilom kmalu v blatu obtičala, pa raje ne omenimo, ker to je že višek potrpljenja, ki ga prenašamo mi, ki ne moremo drage obutve kupovati in čevljarjev podpirati, ki še vedno niso svojih cen niti za vinar znižali. Ob drugih takih pobijalcih draginje pa še drugič več povemo.

Iz Trbovelj nam poročajo, da je »Vragov zapisnik« v »Jutru« vzbudil splošno pozornost. Pred občinskimi volitvami bomo zvedeli še marsikaj — interesantnega. Pisca »zapisnikov« pa prosimo, naj le še pošilja svojega »belce buba« okoli, da še kaj zve in kar še ve, odkrito pove, ker s tem koristi javnosti in zasluži prej ali slej kako višje priznanje. Le držite se za klobuke, sicer se lahko maslo, če ga res imate, tudi pod klobukom sredi. — Opazovalec.

Jesenice. Pri nas imamo ljudsko vseučilišče, na katerem smo imeli priliko slišati že več lepih in zelo podučljivih stvari. Predavali so nam razni predavatelji, ki jih je res vsakdo lahko zapopadel. Predavalo se nam je že o francoski revoluciji, o razvoju človeštva itd. Zadnje čase nam je predaval tudi sodrug dr. Milan Lemež, ki nam je orisal delo in življenje Karla Marksa. Zelo napeto smo poslušali lepo predavanje, ki ima toliko pomena za nas in vse one, ki stremijo za osvoboditvijo proletarskega razreda. Zato kličemo predavatelju Karla Marksa, naj še večkrat pride na Jesenice, da nam razjasni tako potrebno zgodovino proletariata.

Več poslušalcev.

Ljubljanska korilnica južne železnice. Ni naš namen, človeka vlačiti v javnosti, posebno ne človeka tako duševno bolnega, kakor je g. P., ki si je vbil v glavo, da hoče s svojim nastopom na vsak način h koritu. Ker so pa korita prenapolnjena, si je izbral kategorijo voz. pregledovalnega osebja, ki mu naj izposluje, da bi dosegel svoj cilj. To je dokazal sedaj v dveh slučajih. Imeli smo ga za bolj značajnega in poštenega. Seveda smo se varali. Dokaz nam je to, kake zapisnike si upa pisati, polne zavijanja in nekorektnosti, da le oškoduje prizadetega, potom katerega misli priti do svojega cilja. Ker je kategorija enotna in v svoji službi ne dopustimo, da bi se nas oviralo; zato smo postavljeni in

bomo vsako vmešavanje z vsemi zakonitimi sredstvi znali preprečiti, da se nas ne bo javno blamiralo. Radi bi vedeli, zakaj dotični gospod dela službo strojne mojstra, zakaj ne strojevodja. Saj se danes ne gre za čast, ampak za zaslužek. Ali naj povemo, da zato, ker ni sposoben voziti osebne in brzovlake, tovornih vlakov ga je pa sram. S svojim nastopom je že dokazal, koliko strokovnjaške zrelosti ima v sebi. Ako pa nima pojma o naši službi, ga radovoljno podučimo, ker mi jo imamo v mezincu. Nadaljne informacije pa mu dasta inštrukcijska strojevodja. Vsaka nadaljna polemika bi bila brezuspešna. Toliko mu pa povemo, da nima niti kolegijskega, še veliko manj človeškega čuta; če misli, da je to socialni čut, da družinskim očetom vzame grizljaj kruha, mu to misel iz srca privoščimo. Obratnemu ravnateljstvu pa priporočamo, da njegove zasluge upošteva in naj pospeši, da pride ta G. k svojemu zaželjenemu cilju. — **Prizadeti.**

Preganjanje v Trbovljah. Odpeljan v celjske zapore je bil s. Bogve iz neznanih vzrokov. Zahtevamo odločno, da se stvar takoj pojasni, da ne bo s. Bogve po nedolžnem sedel v preiskovalnem zaporu, kot so sodrugi Čebin, Prstav, Bedenik in toliko drugih. Kdaj bo v rudarskih revirjih konec teh preganjanj, ki se zmeraj na koncu izkažejo kot po postavah neutemeljena?

Devica Marija v Polju. Dopis objavimo prihodnjič.

—o—

Razno.

Zveza tovarniških in nekvalificiranih delavcev je imela do Obznane 42 podružnic in sicer 12 v Srbiji, 6 v Vojvodini, 3 v Sremu, 1 v Dalmaciji, 13 v Bosni, na Hrvaškem in v Slavoniji 7. Članov je bilo 5596.

Sedanje stanje podružnic je naslednje: v Srbiji 4, v Vojvodini 3, v Sremu 1, v Bosni 3, v Slavoniji 2 s skupnim številom članov 948.

Neorganiziranih je v Belgradu okoli 2000. Pred Obznano jih je bilo v Belgradu v Organizacijah 250 sedaj pa samo 50 članov. Zdaj so najmočnejše organizacije v Brodu na Savi s 300 člani in v Zemunu s 222 člani. Ker ni bilo funkcionarjev, je razpadlo 16 organizacij, vsled policijske prepovedi je zaprtih 13 organizacij, dve organizaciji sta prestopila v socialistični Glavni Radnički Savez. Arhive zveze so odnesli socialpatriotje v navzočnosti policije. Arhive podružnice v Jadru je policija izročila socialistom navzlic resolucije 150 članov.

Mezde tovarniških delavcev in delavk začno s 40 K in gredo najvišje do 160 K dnevno. Te najboljše plače so se dosegle v Derventi s štrajkom. Položaj delavcev, delavk in vajencev je v obupen, večina dela za suho skorjo kruha.

Železničarski koledar 1923.

je pravkar izšel v lični obliki in vezavi z ilustracijami. Prodaja se po 10 din. komad. Naroča se v osrednjem društvenem vodstvu v Ljubljani, Turjaški trg št. 2.-II. »Delavski dom« in pri podružnicah.

Posebno v platno vezan in v ovoju stane 20 din.

Opozarjamo vse, da se vsled obilnih stroškov tiska in vezave, katere smo morali takoj pokriti, Koledar razpošilja le, če se denar vnaprej pošlje.

Izjava na račun mladih frakarjev JDS.

Vkljub vsem preganjanjem od vaše strani nisem na prodaj za 20.000 kron, da razbijem enotno fronto pri volitvah v občinski svet ljubljanski. Vem to, da bi me tudi sprejeli nazaj v službo drž. žel. in mi plačali za nazaj. Zato vam zadostuje en podpis. Tudi tega ne sprejemem, četudi sem protizakonito odstopen že dve leti od svoje službe kot strojevodja. Upam pa, da se moja zadeva ugodno reši brez tega, da postane izdajalec delavstva.

Jaka Žorga.

Za tiskovni sklad so darovali steklarji in rudarji v Zagorju 1286 K. Ostale darovalce objavimo prihodnjič.